

پژوهش‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شعر جهان

- کارگاه ترجمه / محمدرضا خانی
- مکتب / ویلیام شکسپیر / با ترجمه‌هایی از: داریوش آشوری - محمدعلی اسلامی ندوشن - علاءالدین بازارگادی - فرنگیس شادمان و عبدالرحیم احمدی
- دوشبانه از راینر ماریا ریلکه / کامران جمالی

ویلیام شکسپیر در سال ۱۵۶۴، احتمالاً ۲۳ آوریل، در استراتفورد انگلستان به دنیا آمد و براساس دفتر ثبت کلیسای محلی در روز ۲۶ آوریل غسل تعمید یافت. آشنایی او با تئاتر از طریق نمایش‌های بازیگران سیاری بود که به شهر استراتفورد می‌آمدند. شکسپیر در سال ۱۵۸۲ با آن هتّه‌وی که هشت سال بزرگتر از او بود ازدواج کرد. نخستین فرزند خانواده‌ی شکسپیر، سوزانا، در ۲۶ مه ۱۵۸۳ غسل تعمید یافت و در ۲ فوریه ۱۵۸۵ برادر و خواهر توأمان او، همنت و جودیت، غسل تعمید دیدند. یازده سال بعد، اندوه ناشی از مرگ تنها پسر تأثیر ماندگاری بر روحیه و آثار پدر به جا گذاشت. برای هشت سال از ۱۵۸۴ تا ۱۵۹۲ هیچ‌گونه آگاهی قطعی از زندگانی شکسپیر در دست نیست ولی گفته می‌شود که در سال ۱۵۸۵ به لندن رفت و به نمایش‌نویسی و بازیگری پرداخت. سال‌های ۱۵۹۱ تا ۱۵۹۴ دوره‌ی شیوع طاعون بود و تماشاخانه‌های لندن بسته شدند. شکسپیر در این احوال به نوشتن آثار غیر تئاتری روی آورد و دو منظومه‌ی بلند و نوس و آدونیس (۱۵۹۲) و تجاوز به لوکریس (۱۵۹۳) را نوشت. غزل‌های شکسپیر (۱۵۴ قطعه) که در پیرامون سال‌های ۱۵۹۳ تا ۱۶۰۰ سروده شده‌اند، نخستین بار در سال ۱۶۰۹ منتشر شدند. شکسپیر پیش از آن که به نمایش‌نویسی آوازه‌ای بیابد در مقام بازیگر شهرتی به هم رسانده بود و رهبر گروه بازیگران لرد چمبرلین بود. آوازه‌ی شکسپیر در سال ۱۵۹۸ به عنوان شاعر، بازیگر و نمایش‌نامه‌نویس به اوج خود رسید. شکسپیر در سال ۱۶۱۰ با ثروت بسیار به زادگاهش بازگشت و از ۱۶۱۳ به بعد چیزی ننوشت. سرانجام در ۲۳ آوریل

۱۶۱۶ درگذشت و در ۲۵ آوریل در همان کلیسای محلی استراتفورد به خاک سپرده شد. تعداد ۳۷ نمایش‌نامه از شکسپیر باقی مانده است که برخی از آن‌ها پس از مرگ وی به چاپ رسیدند. هملت، اتللو، شاه‌لیر و مکبث «تراژدی‌های بزرگ» شکسپیر به شمار می‌آیند و جولیسوس سزار، آنتونی و کلئوپاترا، کوریولانوس و رومئو و جولیت پیوندهای بسیاری با آن چهار تراژدی بزرگ دارند.

تراژدی مکبث برگرفته‌ای است از شرح رویدادهای تاریخ اسکاتلند به روایت رویدادنامه‌ی هالینشد* که یک اثر تاریخی از قرن شانزدهم میلادی است. رخدادهای نمایش‌نامه‌ی مکبث نیمی تاریخی و نیمی خیال‌پردازانه است. بنیان تاریخی آن، بنا به فرهنگ کوچک زندگی نامه‌های ملی**، که در سال ۱۰۵۷ میلادی تألیف شده، از این قرار است که مکبث، سپهسالار اسکاتلند، دانکن، شاه اسکاتلند، را کشت و خود به سال ۱۰۴۰ بر سریر شاهی تکیه زد و سرانجام به سال ۱۰۵۴ از سیوارد، سپهسالار انگلیسی، شکست خورد و سپس به دست ملکم کشته شد. شکسپیر در رویدادهای این داستان دیرینه دست می‌برد تا از آن یک تراژدی هنرمندانه بسازد. مکبث در حدود سال ۱۶۰۶ نوشته شد و در سال ۱۶۱۰، زمان سلطنت جیمز اول در انگلستان، به روی صحنه رفت ولی متن نمایش‌نامه نخستین بار به سال ۱۶۲۳ به چاپ رسید. اگر بخواهیم از نسبت شعر به نثر در چهار تراژدی بزرگ معیاری در دست داشته باشیم، می‌توان گفت که سی درصد نمایش‌نامه‌ی هملت، شانزده درصد نمایش‌نامه‌ی اتللو، بیست و هفت درصد نمایش‌نامه‌ی شاه‌لیر و تنها هشت و نیم درصد نمایش‌نامه‌ی مکبث به نثر نوشته شده است و به همین دلیل می‌توان گفت که مکبث درامی است شاعرانه.

چهار قطعه برگزیده از تراژدی مکبث شامل دو قطعه به شعر، پرده‌ی اول (آغاز مجلس اول) و پرده‌ی سوم (آغاز مجلس پنجم)، و دو قطعه به نثر، پرده‌ی سوم (مجلس دوم) و پرده‌ی پنجم (مجلس پنجم)، همراه با چهار ترجمه‌ی فارسی در پرونده حاضر گرد آمده است که در ادامه به ترتیب حروف الفبای نام مترجم مشاهده می‌شوند؛ برگرفته از مراجع زیر:

۱ - ویلیام شکسپیر، مکبث، داریوش آشوری، انتشارات آگاه، چاپ اول ویراست دوم

۱۳۷۸.

۲ - ویلیام شکسپیر، مکبث، عبدالرحیم احمدی (ترجمه‌ی اشعار از نادر نادرپور)، نشر و پژوهش دادار (و نشر اندیشه)، چاپ اول ۱۳۸۰.

۳ - ویلیام شکسپیر، مکبث، علاءالدین بازارگادی، برگرفته از جلد دوم مجموعه آثار نمایشی

ویلیام شکسپیر، سروش، چاپ سوم ۱۳۸۱، صص. ۱۳۰۳ - ۱۳۵۹.

* Raphael Holinshed

** Concise Dictionary of National Biography

۴ - ویلیام شکسپیر، مکتب، فرنگیس شادمان (نمازی)، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ سوم ۱۳۶۷.

البته از آخرین قطعه‌ی مذکور (برده‌ی پنجم، مجلس پنجم) ترجمه‌ی پنجمی نیز آورده شده است به قلم محمدعلی اسلامی ندوشن (ویلیام شکسپیر، آنتونیوس و کلئوپاترا، محمدعلی اسلامی ندوشن، انتشارات یزدان، چاپ دوم ۱۳۷۶، مقدمه‌ی مترجم، ص ۲۷). این قطعه تک‌گفتار شاعرانه‌ی مکتب پس از شنیدن خبر مرگ همسرش است که در ادبیات انگلیسی نمونه‌ی بی‌مانندی به شمار می‌آید، تا جایی که بسیاری از شاعران و رمان‌نویسان از آن الهام گرفته و اشارات جالبی به آن کرده‌اند. رابرت فراست (۱۸۷۴ - ۱۹۶۳)، شاعر امریکایی، در شعر گیرایی به نام "Out, out_" برای بیان ناپایداری دنیا و این که هر چیز در هر لحظه ممکن است نابود شود، با شرح ماجرای بریده شدن دست نوجوانی هنگام کار با اره‌ای برقی و مرگ نابهنگامش، و بیان شاعرانه‌ی بی‌تفاوتی مردم دنیا و پزشکان بیمارستان، که پس از مرگ نوجوان هر یک به دنبال کار خود می‌روند، چنان که گویی هیچ حادثه‌ی مهمی رخ نداده است، با اشاره به همین قطعه‌ی بسیار معروف به خوبی روشن می‌کند که چه گونه شاعری توانا با کاربرد اشاراتی از این دست می‌تواند منظورش را بیان کند یا ویلیام فاکنر (۱۸۹۷ - ۱۹۶۲)، رمان‌نویس امریکایی، عنوان شاهکارش خشم و هیاهو (*The Sound and the Fury*) را از همین قطعه در مکتب برگرفته است و فصل نخست این رمان به زبان «شوریده مغزی» به نام «بنجی» حکایت می‌شود تا به خواننده این اندیشه را برساند که زندگی افسانه‌ای است پر از «خشم و هیاهو» که ابلهی حکایت کند.

برخی از مترجمان در پرونده‌ی حاضر قطعاتی را که به شعر است، به شعر و برخی دیگر به نثر ترجمه کرده‌اند. بهتر آن است که شعر را به شعر ترجمه کرد، چرا که در شعر محتوا از صورت جدا نیست و مترجم باید سعی کند هر دو را به زبان مقصد برگرداند. دشواریهای ترجمه‌ی موزون شعر روبه رو شدن با مشکل انتقال زبان موزون است و نیز قافیه که وزن و قافیه، آمیخته با دیگر ترکیب‌های آوایی، موسیقی کلامی شعر را به وجود می‌آورند. لذا در ترجمه‌ی موزون شعر ناگزیر اندک تغییرات گریزناپذیر نسبت به متن اصلی را می‌باید پذیرفت. علاوه بر جنبه‌های محتوای معنایی و صورت زیباشناسی در ترجمه‌ی شعر، باید در نظر داشت که ترجمه‌ی بهتر نزدیک‌تر شدن به ایجاد همان احساس در مخاطبان خود است که متن اصلی در معاصران خود پدید می‌آورد. برای مطالعه بیشتر درباره‌ی «ترجمه شعر» رجوع کنید به مقاله‌ی جالب توجه دیوید کانولی (مرجع ۳).

مراجع

- ۱ - جرمین گریر، شکسپیر، عبدالله کوثری، انتشارات طرح نو، چاپ دوم ۱۳۸۱.
- ۲ - پی گفتار دکتر بهرام مقدادی در: ویلیام شکسپیر، مکتب، داریوش آشوری، انتشارات آگاه، چاپ اول ویراست دوم ۱۳۷۸، صص ۱۲۱ - ۱۶۴.
- ۳ - دیوید کانولی، ترجمه شعر، محمدعلی موسوی فریدنی، فصل نامه زنده رود، زمستان ۸۱ و بهار ۸۲، صص ۱۱۳ - ۱۲۳.

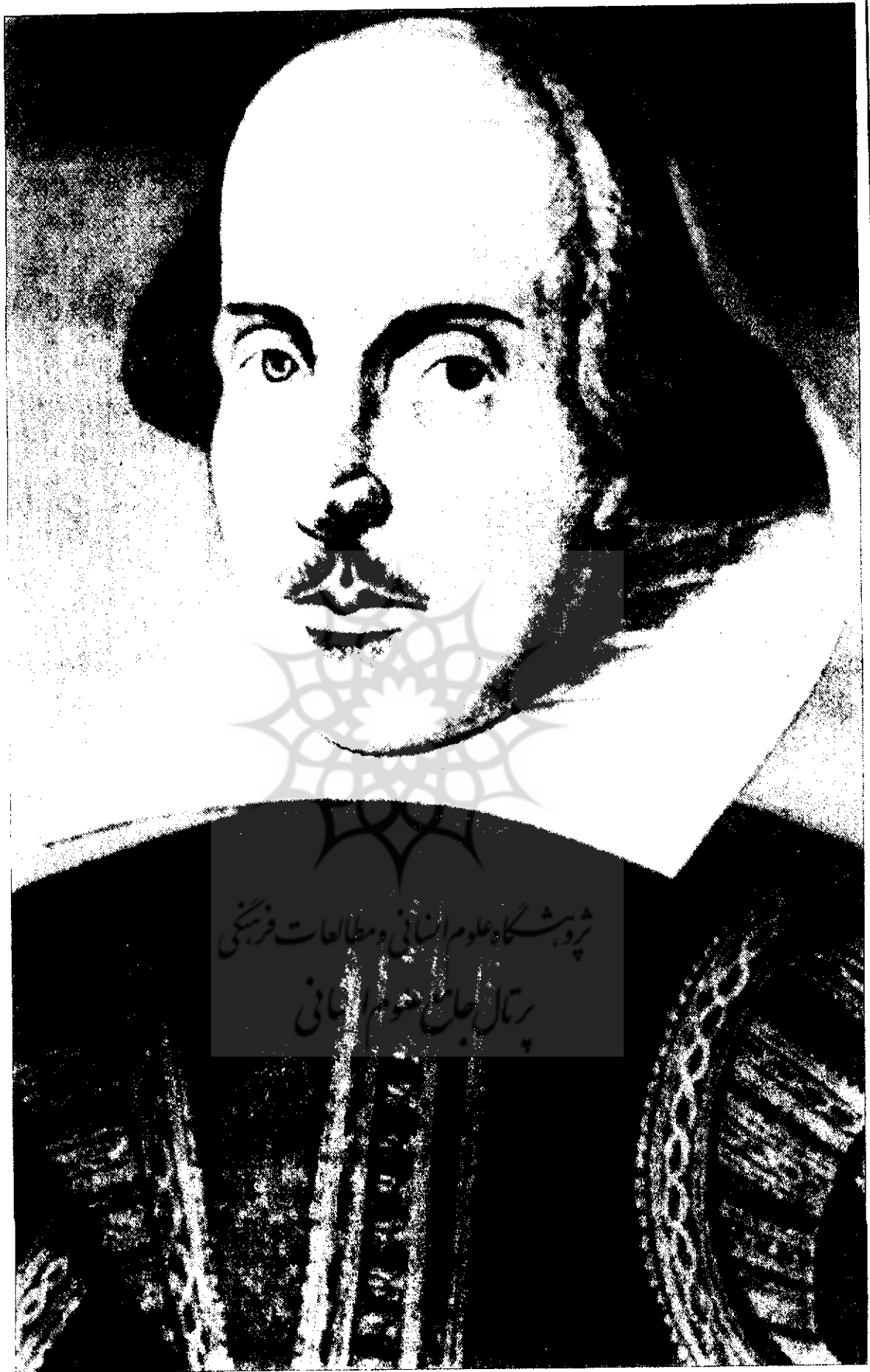

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

فروشگاه و لابراتوار عکس

عرضه کننده لوازم عکاسی و فیلمبرداری و نورپردازی و عکاسی حرفه‌ای
تهور و چاپ رنگی و سیاه و سفید - چاپ عکسهای بزرگ متری و ترانسپارنت
تهور حرفه‌ای اسلاید - تهور و چاپ عکسهای انزویو گرافی چشم

بلوار کریمخان زند، خیابان شهید حسینی (مدیری)
شماره ۱۴ تلفن: ۸۸۴۴۰۷۳ و ۸۸۲۵۲۱۳

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی